

"ЗИМНИ ВЕЧЕРИ" - ХР. СМИРНЕНСКИ - АНАЛИЗ

Публикувано от Dimova на 02.02.2010, 21.37

Смирненски открива за нашата поезия социалната драма на големия град, социалната безизходица на пролетаризиращата се беднота. Бидейки поначало поет на града, със споменатата поредица от стихотворения, той дава най-точната диагноза на социалните му язви. И в този смисъл споменатите социални стихотворения са от ония постепенни "натрупвания" на ново идейно-естетическо качество, които отвеждат Смирненски до шедьовъра на социалната тема в поезията му - "Зимни вечери".

В идеен план "Зимни вечери" е най-полифоничната творба на Смирненски. Тя е изградена според традициите на символизма. На фона на тъжната природна картина-зимна вечер, оприличена на "черна гробница", в която сградите "гледат зловещо със стъклени очи", а дърветата са като призрци, лирическият герой върви край хижите на беден квартал и "надниква" в техните прозорци, за да разкаже за голямото социално страдание:

"Вървя край смълчаните хижи

в море непрогледна мъгла,

и вечната бедност и грижа

ме гледат през мътни стъкла."

В цикъла наистина има многогласие, портретна галерия на беднотата. Тази галерия от образи, които намират своето обобщение води единствено и само до налагането на основната идея, че битието за малките хора от тълпата и социалните аутсайдери изтича безнадеждно. Тук е образът на работника-пролетарий, който е абсолютно отчаян от невъзможността да се изхранва с труда си и е деградирал, удавяйки мъката си в пианство:

"Завърнал се в къщи-безхлебен,

пиян пак-бащата ругай:

и своя живот непотребен,

и своята мъка без край."

Продължение на образа на стария музикант е образът на несретника-слепия старец, който се грижи и за сираче:

“Той е-слепия старик се връща,
с него натоварено дете,
потопени в хаоса намръщен
бавно, бавно се разтапят те.”

"Жълта гостенка" е отново и смъртта- в образа на болестта на бедността туберкулозата-"жълтия" социален бич. Тя отнема неизживяни години на млади хора и деца,родени в това тежко историческо време,обречени на смърт:

“Сред стаята ковчег положен,
в ковчег-моминско лице,
и жълти скръстени ръце
у дъсченото черно ложе.”

Тук са отново и братчетата на Гаврош - най-невинните жертви на социалната нищета малките невръстни деца, които дори не могат да осмислят причините за трудното си и нерадостно битие:

“А спрели за миг до фенеря,
чувалчета снели от гръб,
стоят две деца и треперят,
и дреме в очите им скръб.”

В цикъла "Зимни вечери" на Смирненски открито се налагат обликът на опредметената делнична действителност, грубото лице на смазващото ежедневие, безпощадният лик на социалната неправда, драмата на страдалческата човешка участ. Всичко красиво и стойностно е обречено:

"А бликат снежинки сребристи,
прелитат, блестят кат кристал,

поронват се бели и чисти

и в локвите стават на кал."

Същевременно, чрез символичния образ на циганите-ковачи, безкомпромисно се загатва за бъдещия човешки протест, натрупаният разрушителен гняв, изчерпаното обществено търпение. "Зимни вечери" се превръщат в могъщ израз навярата в свършека на социалното зло. В пета част от цикъла Смирненски внушава идеите си знаково и чрез сетивност. Залагайки на основни символи, авторът чува звън и определя времето- полунощ. Полунощ е разделът между нощта и утрото, време на тъмните сили, но и време на първите петли, които известяват началото на новия ден. Полунощ е времето за всички онеправдани герои на Смирненски- точно в този исторически момент те трябва да решат как да променят съдбата си и имат ли смелост за това:

"Тежък звън като в сън надалеч прозвъни.

Полунощ ли е пак?"

Години по-рано друг български автор си служи с мотото от народна песен и задава въпроса:"Дали се зора зазори или се две нощи смесиха?"/Ботев/.Явно е, че Смирненски търси някаква подсъзнателна връзка с турското робство и събуждането като метафора на възрожденските ни автори, но при него се разчита и на символната естетика, защото хората не спят дълбокия сън на примирението, а по-скоро са обречени на страдание,за което няма конкретен виновник освен новото, модерно време.

Тази панорама на социалната трагедия-цикълът "Зимни вечери"- с тъй осезаемо присъстващите в нея конкретни образи-акценти е единствената в жанра на социалната поезия в българската лирика. Сезонът е зима-отблъскващ, студен, неуютен-хората сякаш са обвити в сняг и скреж и въпросът "Полунощ ли е пак?" може да бъде тълкуван като въпрос "Кога ще настъпи утрото?" или "Кога ще настъпи пролетта?". Защото и утрото, и пролетта са надежда, а зимата е безнадеждност. И това е един от обикнатите символи в поетиката на Смирненски. Естетическият ефект на осмислянето ѝ дължи уникалността си на избирателния подход на Смирненски към пластичния репертоар на символизма и особено на вкуса му към контрастно редуване на пейзажни изображения и реалии от бита. А пета част в цикъла е своеобразна ретардация- сетивен пейзаж